

**STILSKJE
FIGURE**

Stilske figure su osnovna stilska sredstva, utvrđeni načini izražavanja obilježeni svojim odstupanjem od uobičajenog načina govora.

Dijele se u četiri skupine:

- I. Figure dikcije ili glasovne, zvučne figure
- II. Figure riječi ili tropi
- III. Figure konstrukcije ili sintaktičke figure
- IV. Figure misli

I. Figure dikcije ili glasovne, zvučne figure

1. ASONANCA
2. ALITERACIJA
3. ONOMATOPEJA
4. ANAFORA
5. EPIFORA
6. SIMPLOKA
7. ANADIPLOZA

➤ Djelovanje glasovnih figura se temelji na učinku određenih glasova odnosno zvukova u govoru.

1. ASONANCA

- nastaje ponavljanjem istih samoglasnika radi postizanja određena zvukovnog ugođaja, npr.:

➤ *oko sokolovo*

➤ *Jesenje večē*

➤ *Olovne i teške snove snivaju*

Oblaci nad tamnim gorskim stranama;

A.G.Matoš, *Jesenje večē*

2. ALITERACIJA

■ je ponavljanje istih suglasnika, npr.:

➤ *Vijavica. Vjetar vije
Čovjeka ni vuka nije.*

J.Kaštelan, Tifusari

➤ *Zuji, zveči, zvoni, zvuči,
Šumi, grmi, tutnji, huči,
To je jezik roda moga.*

P.Preradović, *Jezik roda moga*

3. ONOMATOPEJA

- je figura u kojoj se glasovima oponašaju zvuci iz prirode, npr.:

➤ *I cvrči, cvrči cvrčak na čvoru crne smrče*

V.Nazor, *Cvrčak*

➤ *O, monotona naša zvona bona,*

A.G.Matoš, *Kod kuće*

4. ANAFORA

■ je ponavljanje riječi na početku stihova:

➤ *Mila, kano si nam slavna,*

Mila si nam ti jedina,

Mila, kuda si nam ravna,

Mila, kuda si planina!

A.Mihanović, *Horvatska domovina*

5. EPIFORA

■ je figura u kojoj se ponavljaju riječi na kraju stihova:

- *Djedi vaši **rodiše se tudijer,***
*Oci vaši **rodiše se tudijer,***
*I vi isti **rodiste se tudijer.***

I. Mažuranić, *Smrt Smail-age Čengića*

6. SIMPLOKA

- je zapravo ujedinjenje anafore i epifore, tj. ponavljanje riječi i na početku i na kraju stihova:

➤ *Otkud zlato koji kruha **nema**?*

*Otkud zlato koji ruha **nema**?*

I. Mažuranić, *Smrt Smail-age Čengića*

7. ANADIPLOZA

- je figura u kojoj se jedna ili više riječi s kraja stiha ponavlja na početku idućeg stiha:

➤ *Kada sutra bijeli **dan osvane**,*

***Dan osvane** i ograne sunce.*

iz narodne pjesme

II. Figure riječi ili tropi

1. METAFORA
 2. METONIMIJA
 3. PERSONIFIKACIJA
 4. SINEGDOHA
 5. EUFEMIZAM
 6. EPITET
 7. ALEGORIJA
 8. SIMBOL
- Nastaju promjenom osnovnog značenja riječi

1. METAFORA

- je skraćena poredba, tj. takva poredba u kojoj se ne kazuje što se s čime uspoređuje nego se jedino izriče drugi član poredbe:

➤ *Niz zapadno nebo
i iz rasprsnutih šipaka u vrtu
crveni sok kao krv se cijedi*

➤ *Niz zapadno nebo
i iz rasprsnutih šipaka u vrtu
krv se cijedi*

- Metaforom se po načelu sličnosti prenose pojmovi i nazivi iz jednog područja života i svijeta u druga područja – povezuje se ono što se u svakidašnjem govoru rijetko povezuje:

➤ ...*Sunčeve žice idu od neba pa do zemlje,
Napete kao strune. Golema harfa sja.*

V.Nazor, *Cvrčak*

HARFA

–

SUNCE

žice

=

zrake

Golema harfa sja

=

Sunce sja.

2. METONIMIJA

- kao i metafora označuje upotrebu riječi u prenesenom značenju, ali kod metonimije značenje se prenosi prema određenim stvarnim odnosima;
- umjesto jedne riječi koja označuje određeni pojam upotrebljava se druga riječ odnosno drugi pojam:
 - “čitam **Shakespearea**”
“čitam **djelo Williama Shakespearea**”
 - “**Zadar** je na trgu dočekao svoje košarkaše”
“**Stanovnici Zadra** su na trgu dočekali svoje ...”

3. PERSONIFIKACIJA

- je osobita vrsta metafore u kojoj se životinjama, biljkama, stvarima, prirodnim pojavama ili apstraktnim pojmovima daju ljudske osobine:

➤ *Olovne i teške snove snivaju*

Oblaci nad tamnim gorskim stranama;

A.G.Matoš, Jesenje večer

4. SINEGDOHA

- je podvrsta metonimije u kojoj se dio uzima za cjelinu, jednina unjesto množine, određen broj umjesto neodređene cjeline i obratno:
 - “Neću maknuti ni **malim prstom!**”
 - “Nemam ni **kune!**”
 - “Rekao sam vam **petsto dvadeset i pet puta:**
‘Učiti, učiti i samo učiti!’”

5. EUFEMIZAM

- je zamjenjivanje neke riječi blažim izrazom:
 - “otići”, “spavati” umjesto “umrijeti”
 - “veseo” umjesto “pijan”
 - “laka žena”, “prijateljica noći”, “noćna dama”, umjesto “prostitutka”
 - “uspavati” umjesto “ubiti”
 - “eutanzija”, “abortus” umjesto “ubojstvo”

6. EPITET

- je riječ (ukrasni pridjev, atribut) koja se dodaje imenici radi stvaranja što potpunije predodžbe nekoga bića, stvari ili pojave:

➤ *Olovne i teške snove snivaju*

Oblaci nad tamnim gorskim stranama;

A.G.Matoš, *Jesenje veče*

7. ALEGORIJA

- se može shvatiti kao produžena metafora, tj. kao upotreba riječi u prenesenom značenju s tim što se pravi smisao otkriva tek ako određene pjesničke slike u cjelini zamjenimo pojmovima;
- basna se kao književna vrsta zasniva na alegoriji.

8. SIMBOL

- je zamjenjivanje neke riječi, pojave ili pojma njegovom uvjetnom, alegorijskom oznakom;
- stalni simboli se rabe u cjelokupnoj kulturi:
križ, riba – kršćanstvo; vaga – pravda
- pjesnički simboli upućuju na značenje koje je shvatljivo tek u sklopu pojedinog književnog djela ili opusa nekog pjesnika:
 - *cvijet* je za Matoša simbol nečeg neizrecivog i nedohvatnog, tajnovitog i lijepog;
 - *gavran* za E.A.Poea jest simbol tužnog sjećanja, a *crni mačak* počinjenih zlih djela

III. Figure konstrukcije ili sintaktičke figure

1. INVERZIJA

2. RETORIČKO PITANJE

3. ELIPSA

4. ASINDETON

5. POLISINDETON

➤ su zapravo figure rasporeda ili poretka riječi

1. INVERZIJA

- znači obrtanje reda riječi ili dijelova rečenice: red riječi je obrnut od onog koji je gramatički najispravniji kako bi se istaknula određena riječ:

➤ *Pojuriše čete patuljaka uza strminu;*

V.Nazor, *Veli Jože*

➤ *U dvorani kobnoj, mislima u sivim.*

A.G.Matoš, *Utjeha kose*

2. RETORIČKO PITANJE

- označava posebnu uporabu upitnih rečenica – na postavljeno pitanje ne očekuje se odgovor:
 - “Zar te nije sram?”
 - “Kako možeš tako što reći?”
 - *I da li bih imao dosta snage u svom glasu, kada bih pred tobom branio ovaj svijet?*

N.Šop, *Isus čita novine*

3. ELIPSA

- nastaje kada se iz rečenice izostavljaju pojedine riječi na takav način da se smisao cjeline ipak može razabrati:
 - “Vatra, vatra!”, “Upomoć!”, “Kiša.”
 - *Nedjelja. Tužno. Znamo, o znamo...*
D.Cesarić, *Vagonaši*

4. ASINDETON

- je figura slična elipsi; nastaje nizanjem riječi bez njihova gramatičkog povezivanja (bez uporabe veznika):

➤ *Topovi, bombe, đemije, torpedi*

Sistemi suhi, kumiri od mjedi,

Plemići lažni – carski svodnici,

Mračnjaci tusti, vragu srodnici...

A.G.Matoš, *Mora*

5. POLISINDETON

- je figura suprotna asindetonu; nastaje nizanjem veznika bez gramatičke potrebe:

➤ *I nema ga sutra, ni prekosutra ne,*

I vele da bolestan leži,

I nema ga mjesec, i nema ga dva

I zima je već,

I sniježi...

D.Cesarić, *Balada iz predgrađa*

IV. Figure misli

1. POREDBA
2. ANTITEZA
3. SLAVENSKA
ANTITEZA
4. HIPERBOLA
5. LITOTA
6. GRADACIJA
7. IRONIJA
8. PARADOKS
9. OKSIMORON

➤ su bliske tropima (figurama riječi) jer se također odnose na značenje riječi. I dok se u tropima neposredno mijenja značenje riječi, figure misli se odnose na širi smisao onog što je rečeno.

1. POREDBA

- ili komparacija nastaje kada se nešto s nečim uspoređuje na temelju nekih zajedničkih osobina:

➤ *Otvori ga, i ja ću u te prijeći
Ko bujna rijeka u korito novo.*

.....
*Ko oko svjetla leptirice noćne
Oko života tužaljke mi kruže.*

D.Cesraić, Pjesma mrtvog pjesnika

2. ANTITEZA

- posebna je vrsta poredbe koja se zasniva na suprotnosti:

- *Nebo je crno, zemlja je bijela.*

Teophile Gautier

- *Tijesan mi bijaše vijek, a velebna bješe mi duša*

J.P.Kamov, *Ledeni blud*

3. SLAVENSKA ANTITEZA

- je posebna vrsta antiteze koja se sastoji od pitanja, negacije tog pitanja i odgovora na postavljeno pitanje:

➤ *Što se bili u gori zelenoj?*

Al su snizi, al su labutovi?

Da su snizi, već bi okopnili,

labutovi već bi poletili:

nit su snizi nit su labutovi,

nego čator age Asan-age.

Asanaginica

4. HIPERBOLA

- je svojevrsna poredba. To je figura preuveličavanja radi naglašavanja određena emocionalnog stava:
 - “Milijun sam vam puta rekao da se smirite.”
 - *Imao sam glas kao vjetar,
ruke kao hridine...*

J.Pupačić, *Tri moja brata*

5. LITOTA

- je suprotna hiperboli. Umjesto preuveličavanja ona umanjuje odnosno ublažava jer pravi izraz zamjenjuje slabijim i to negativnim i suprotnim:
 - “Otišli ste malo predaleko.” – “Teško ste pogriješili!”
 - “Neće ti biti loše.” – “Bit će ti izuzetno dobro!”
 - “I mi o tome nešto znamo.” – “Izvršno smo s tim upoznati!”
 - “Ona je ugodno popunjena.” – “Debela je!”

6. GRADACIJA

- je figura koja nastaje takvim izborom riječi, slika i misli kojim se izaziva postupno pojačavanje ili slabljenje od početne predodžbe ili misli:

- *Veni, vidi, vici! – Dođoh, vidjeh, pobjedih!*

Julije Cezar

- *Idi, trči, leti i nas osveti!*

P.Corneille, *Cid*

- *Nadite me, vežite me,
spalite moje sjećanje,
zakopajte moje sunce...*

I.Vrkljan, *Čarolija zaborava*

7. IRONIJA

- označava izražavanje putem suprotnosti: misli se zapravo obrnuto od onoga što se kaže:
 - “Ti si mi krasan prijatelj.”
 - “Lijepe se stvari pričaju o tebi.”
 - “Pametan si, pametan, nema što.”
- teži oblik ironije je: sarkazam – zlobna, okrutna i zajedljiva poruga:
 - “Umro je u pustinji od žeđi, a imao je vodu u koljenu!”

8. PARADOKS

- je figura u kojoj se izriče neka misao naizgled u sebi protuslovnna. Paradoks se obično javlja u obliku prividno protuslovnog zaključka koji upozorava na dublji smisao rečenoga.
- “Znam da ništa ne znam.” – *Sokrat*
- “Nismo tako bogati da kupujemo jeftine stvari.”
- “Kome su prijatelji svi, taj nema prijatelja.”
- “Budimo realni, tražimo nemoguće!”

9. OKSIMORON

- “oštroumna ludost”, posebna je vrsta antiteze odnosno paradoksa u kojem se spajanjem protuslovnih pojmova stvara novi pojam odnosno predodžba:
 - “rječita tišina”, “javna tajna”, “mladi starac”,
 - *Zimsko ljetovanje*, “živi mrtvac”,
 - “luda pamet”, “mudra budala”, “skromna raskoš” ...